

Kuolema Alpeilla

Etelärannikon lumettoman talven jälkeen oli viime vapunalusviikolla nautinto hiihdellä sotaveteraanikuntoutuksessa Levin loistavilla laduilla. Siellä tutustuin veteraanipariskuntaan, joka lähes 30 vuotta sitten oli menettänyt ainoan lapsensa, 16-vuotiaan **Saran**, nuorten alppilajien kilpailijoiden valmennusleirillä.

Sara oli Suomen siihen mennessä luopaavin laskettelija, joka jo 16-vuotiaana oli saavuttanut muun muassa 4 aikuisen sarjan suomenmestaruutta eri alppilajeissa.

Onnettomuus tapahtui Itävallan Hintertuxissa 12.9.1979 laskettelijoilta kielletyllä alueella. Vanhemmille kuolinviestin toimitti puhelimitse mukana ollut valmentaja vasta myöhään saman päivän iltana syyllistämällä Saran jo silloin oman kuolemansa aiheuttamiseen. Kuolemansyyn tutkiminnan suoritti Rovaniemen poliisi.

Ammatillisesti kiinnostava kirja

Saran äiti **Saara Mustonen** kirjoitti vuonna 2002 päiväkirjamerkintöihinsä perustuvan kirjan tyttärensä kuolemasta ja sen jälkeisistä tapahtumista. Hän antoi kirjan luettavakseni Levillä. Eräänlaisena entisenä kuolemansyyn selvittämisen ammattilaisena kiinnostuin asiasta ja luin kirjan mielenkiinnolla, mutta kuitenkin

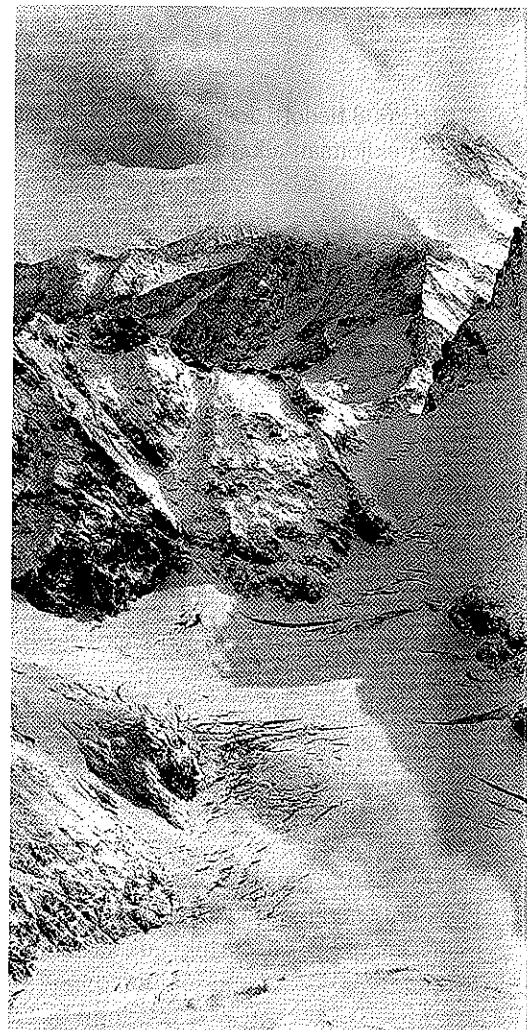
viileän analyttisesti.

Johtopäätökseni on, että kirja olisi hyödyllinen luettava kaikille kuolemansyyn tutkimuksia ainakin päätyönään suorittaville poliisimiehille. Lähes jokainen poliisimies joutuu virkaurallaan ainakin jollakin tavalla osallistumaan myös kuolemansyyn tutkimintaan, joten kirja sopii luettavaksi kaikille poliisimiehille. Ehdotuksestani Saara Mustonen lahjoitti yhden kirjan myös Poliisiammattikorkeakoulun kirjastoon liitettäväksi.

Kirjassa on aistittavissa voimakas subjektiivinen tunnepohjainen lataus, joka ilmentää ainoan lahjakkaan tyttärensä menettäneen äidin tunteja. Äiti syyttää Suomen Hiihtoliiton johtoa ja erityisesti valmennusleiriä johtanutta kahta valmentajaa tyttärensä kuoleman aiheuttamisesta.

Kaikkea ei tutkittu

Hiihtoliitolle oli luonnollisesti tärkeätä puhdistaa itsensä ja valmentajansa kaikista epäilyistä. Medialle annettiin tiedotus, että nuoret olivat menneet laskettelemaan köysillä ja kieltoaukuilla eristetyille alueelle, jossa oli vaarallisia syviä jäärailoja. Kertomatta jätettiin, miten näin oli päässyt tapahtumaan, vaikka mukana oli ollut kaksi valmentajaa, joiden olisi pitänyt pitää huolta siitä, että nämä nuoret, melkein lapset vielä, olivat hyvässä us-

kossa ja vaaraa tajuamatta menneet laskettelemaan kielletyille alueelle.

Saran vanhemmat olivat itse puolen vuoden kuluttua matkustaneet onnettomuuspaikalle suorittamaan tutkimuksia ja haastattelemaan rinnevirkailijoita. He olivat myös pyytäneet tapahtumien kuluksaan kirjallisen lausunnon kahdelta mukana olleelta laskettelijatyöltä. Tyttöjen kirjeet ovat kirjassa kopioituina. Niiden mukaan valmentajat eivät olleet onnettomuuden sattuessa tapahtumapaikalla. Valmentajat eivät olleet varoittaneet vaarallisesta rinteestä. Varoitustauluja nuoret eivät olleet huomioineet. Eristysköysiä he olivat luulleet asennetuiksi sen vuoksi, että kanadalaiset syöksylaskijat olivat harjoitelleet niiden takana. Myös Suomen armeijan alppinistien joukkue oli jo viikon ajan harjoitellut eristetyllä alueella. Jäärailojen hengenvaarallisuudesta tyttöillä

ei ollut mitään käsitystä.

Kuolemansyyn tutkintapöytäkirja Rovaniemen poliisin arkistosta on jo hävitetty, joten selvittämättä minulle jäi miten asia siellä oli tutkittu. Kirjoittajalla oli tallessa vain yksi harjoitusleirillä osallisena olleen rovaniemeläisen nuoren kuulustelukertomus, jossa valmentajien osuutta mahdolliseen kuoleman aiheuttamiseen ei oltu käsitelty.

Tutkinta Rovaniemellä oli päätetty toteutukseen, että kyseessä oli tapaturma. Jätettiinkö selvittämättä, miksi tapaturma oli päässyt tapahtumaan? Kirjoittajalla oli siitä oma perusteltu näkemyksensä.

Kokemuksesta tiedän, miten vaikeita tutkittavia kaukana ulkomailla tapahtuneet suomalaisten kuolemat ovat. Paikalliset poliisiviranomaiset eivät ole kovin kiinnostuneita syyllisyyskysymyksistä, ellei kyseessä ole selvä rikos.

Sara-kirjan luettuani olin kirjoittajan kanssa paljolti samaa mieltä monesta kohdasta. Saara Mustonen on terävä havainnoitsija ja hänen johtopäätöksensä oikeaan osuvia.

Nyt tehtäisiin toisin

Kun vertaan tapahtumaa tämän päivän kuoleman tai vaikean vamman aiheuttaneiden työtaturmien poliisitutkintaan, on todettava, että niissä tarkoin selvitetään olosuhteet, työsuojelliset laiminlyönnit, valvontavelvollisuudet ja kaikki muutkin onnettomuuteen vaikuttaneet seikat. Huomattava osa niistä aiheuttaa syytteen ja tuomion korvausvelvollisuksineen.

Koska en ole nähnyt Saran kuolemansyyn tutkintapöytäkirjaa, en voi esittää tutkinnasta muuta kuin että se ei johta-

nut syyteharkintaan. Edellä mainitsemani kuulustelukertomus kuitenkin osoittaa, ettei mukana olleiden valmentajien mahdollista syyllisyyttä onnettomuuden aiheuttamisesta tutkittu.

Saran vanhemmat eivät luonnollisesti enää vaadi muuta kuin tyttärensä maineen puhdistamista, rehabilitaatiota. He kokevat tyttärensä aiheettoman syyllistämisen omasta kuolemastaan edelleen hyvin raskaana.

Tyly kuolinviesti

Kirja on opettavainen myös kuolinviestin toimittamisesta. Saran tapauksessa kuolinviestin vanhemmille toimitti valmentaja. Viesti oli tyly. Luvattuja lisäselvityksiä hän ei toimittanut eikä niin tehnyt myöskään Hiihtoliitto. Vanhemmat uskoivat viranomaisten selvittävän asian perusteellisesti ja pettyivät siinä. Siinä vaiheessa kun he itse ryhtyivät asiaa selvittämään, toteutui vanha rikostutkinnallinen väite: "menetetty aika on paennut totuus".

Oma lukunsa asiassa on se, miten media hämättiin onnistuneesti. Hiihtoliiton tiedote otettiin mediassa vastaan totuutena, eikä mitään vanhempien vaatimuksia oikaistu. Tampereen yliopiston tutkija **Kari Hiltula** on ansiokkaasti omasta aloitteesta tutkinut median osuutta tämän jutun osalta ja on siitä laatinut arvokkaan tutkielman.

Pidän Sara-kirjan lukemista hyödyllisenä oppikirjana jokaiselle poliisimiehelle huolimatta siitä, että sen tapahtumista tulee ensi vuonna kuluneeksi 30 vuotta. ■

Kirjoittaja, asessori Väinö Rantio, on eläkkeellä oleva entinen Helsingin rikospoliisin väkivaltarikosyksikön ja I tutkintaosaston johtaja.

Saara Mustonen: Sara.
Mc-Pilot kustannus 2003,
ISBN 952-464-019-8.